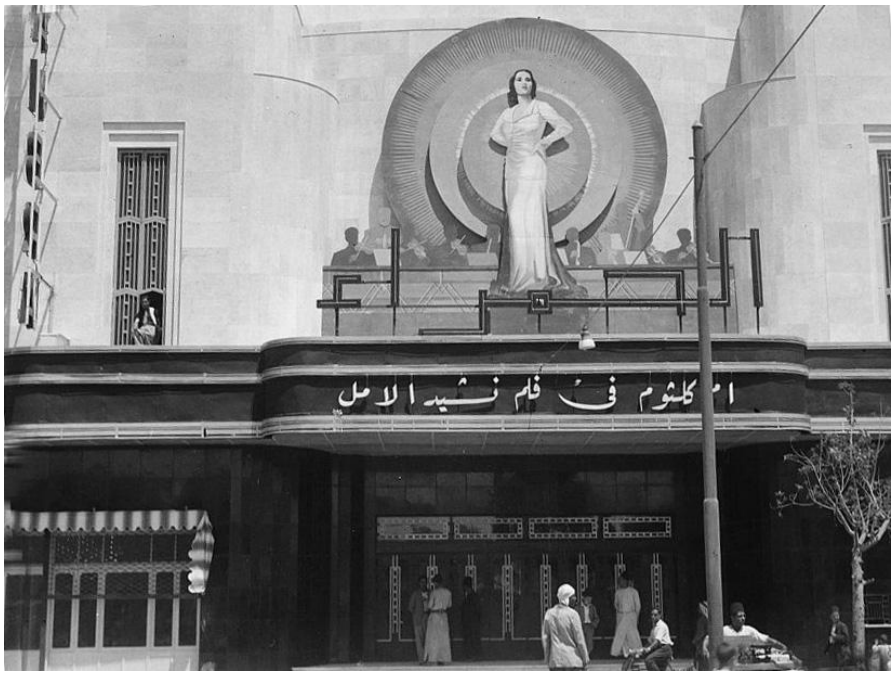

בתי הקולנוע ביפו המנדטורית

שמואל גילר

על בית ראינוע קטן ברחוב בוסטרוס, בראשית שנות העשרים, מספר יוסף ברסלבי.[1] בית הקולנוע המודרני הראשון– 'אפולו', נבנה בראשית שנות העשרים בידי משפחת ז'אמאריה, ונוהל על ידי יוסוף אסעיד.[2] הבניין היה בפינת הרחובות יפת וד"ר ארליך כיום.[3] הוא היה בתחילה בית קולנוע קיצי, ובהמשך הותקן הגג. בית הקולנוע פעל עד סוף שנות השלושים, עם השלמת בנייתו של אולם 'אלהמברה'.

עם התפתחותו של רובע 'נוזהה', לאורכן של שדרות המלך ג'ורג (שדרות ירושלים כיום), הוקמו בתי קולנוע חדישים. בית הקולנוע הראשון היה 'אלהמברה', שנפתח במאי 1937,[4] ולצידו נבנה 'סינמה פארוק', שנפתח במאי 1940.[5] 'סינמה נאביל' (כיום 'תיאטרון נוגה'), הוקם בראשית שנות הארבעים, ומולו 'סינמה ראשיד' (לימים 'קולנוע צליל' וכיום 'מועדון התיאטרון'), שנבנה בשנים 1946 -1947.

---

[1] יוסף ברסלבי (ברסלבסקי), 'בנתיבות לא סלולות אל ידיעת הארץ', עמ' 141.
[2] עפ"י פאכרי גדאי.
[3] במקום נמצא היום מפעל שייש.
[4] 'פלסטין פוסט', 19.5.1937
[5] 'פלסטין פוסט', 16.5.1940

'אלהמברה'

האולם החדיש של 'אלהמברה', נחנך ב- 18.5.1937, עם הקרנת סרטה של אום כאלתום. הוא תוכנן לשמש כבית קולנוע ואולם מופעים, על ידי האדריכל הלבנוני אליאס מור, שהתמחה בתכנון אולמות בבירות, אלפו ודמשק, ובין השאר 'קולנוע רוקסי' בבירות.

אולם המופעים בסגנון 'ארט נובו', הוקם בידי פאיק שוקרי כנא'אן והוחכר לממדוח נאבולסי, מנהל 'חברת הקולנוע הפלסטינית'.[6] הקמתו עלתה 30,000 לי"ש, והיא נמשכה כשנה, עם הפסקה קצרה במהלך מהומות 1936. שטח הבניין היה 1600 מ"ר, והוא כלל גם חמש חנויות, ובר קשתי שנפתח לרחוב. קירות האולם שנצבעו בצבע זהב עמום ופסי כסף רחבים, טופלו אקוסטית, ובתקרת הכסף היו משולבים חלונות זכוכית חלבית. הבמה אפשרה מופעי תיאטרון ומוסיקה, ובחזיתה היה מסך קטיפה ענק במידות 6/8 מ"ר. מאחורי הבמה היו 12 חדרי הלבשה וחדר גדול למקהלה. באולם היו 1200 מושבי קטיפה אדומה, 800 מהם היו באולם הראשי, ו- 400 במפלס הגלריה, ובנוסף לכך היו 39 תאים אישיים. שלוש הצגות ביום הוקרנו במהלך השבוע, ואילו ביום שישי וראשון הוקרנו ארבע הצגות. הכרטיסים נמכרו במחיר 30-120 מיל.

מערכת הקול המשוכללת הייתה מתוצרת 'ווסטרן אלקטריק' האמריקאית, הקטיפה יובאה מאנגליה, הנברשות מדמשק, ואילו אריחי השייש הלבן והשחור יובאו מיוון ובלגיה. שבעים פועלים ביום עמלו על הקמת המבנה המפואר שמפעילו הראשי הובא ממצריים. האולם פעל עד נפילתה של יפו בשנת 1948, ולאחר קום המדינה הוסב ל'קולנוע יפאור' שפעל עד שנות השישים, כשנרכש בידי המפיק גיורא גודיק שהפך אותו לאולם התיאטרון המוסיקלי שלו.

'סינמה פארוק'

'סינמה פארוק' הוקם בשנת 1940, על ידי ממדוח נאבולסי, המנהל לשעבר של 'אלהמברה' הצמוד אליו, ושותפיו מחמוד חוסייני, וחאג' מוסטפה אבו גנאם. הוא נחנך ב- 16.5.1940 עם הקרנתו של הסרט הערבי 'לילה גשום'.[7] בשנת 1946 נהרס חציו הדרומי של המבנה, והוקם עליו בית מגורים, וכיום נותר חציו השני, המשמש לחנויות.

---

[6] 'תערוכת השדרה', ליאור סגל, ארז קלפר, יונתן לבנדיגר.
[7] 'פלסטין פוסט', 17.5.1940

'סינמה נאביל'

'סינמה נאביל' היה במקום בו עומד היום 'תיאטרון נוגה', בתחילת שדרות ירושלים. הקולנוע הוקם, בראשית שנות הארבעים, בידי עלי מוסתאקים, ונקרא על שם בנו נאביל.[8]

'סינמה ראשיד'

'סינמה ראשיד' הוקם בשנים 1946–1947 בידי משפחת פלאח'ה היפואית, ותוכנן על ידי האדריכל היפואי איברהים חג'אר. הוא נבנה בתחילה ללא גג, שהתווסף מאוחר יותר. לאחר קום המדינה הוא הוסב ל'קולנוע צליל', ומשמש כיום כ'מועדון התיאטרון'.[9]

חזית אולם 'אלהמברה'

[8] עלי מוסתאקים היה סגן ראש העירייה בשנים 1938-1946. הוא היה בעליו של המתחם לאורך רחוב אילת.
[9] 'תערוכת השדרה'. ארז גרוס, איתי זינגר, עקיבא לוסון.

בימת 'אלהמברה'

קולנוע 'פארוק' בין אלהמברה' לבית העירייה

'אלהמברה' ולימינו שרידי 'סינמה פארוק'

קולנוע 'ראשיד' לימים 'צליל'

קולנוע נוגה (נאביל לשעבר)